

Izhaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravnški prostori:
2657 South Lawndale Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXXVL Cena lista je \$6.00 Entered as second-class matter January 16, 1935, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO 23, ILL. ČETRTEK, 27. APRILA (APRIL 27), 1944 Subscription \$6.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 84 Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

Sovjetske armade obnovile napade

Nemci tepeni v bitki z Rusi na fronti pri Stanislavu, stara Poljaka. Moskva poroča, da so Rusi v šesttedenski ofenzivi ubili, ranili in ujeli pol milijona sovražnikov v bitkah na vseh frontah.—Novi bombni napadi na nemška mesta in industrijska središča.—Iniciativa v operacijah proti Japoncem v Indiji v zavezniških rokah. Ameriške čete se bližajo japonski bazi

London, 26. apr.—Radio Berlin poroča, da so sovjetske armade obnovile napade na pozicije nemške in rumunske sile v južni Rusiji od Karpatskega gorovja do Črnega morja. Ljute bitke divjajo ob doljnem koncu reke Dnjester. Poročilo priznava, da so Rusi prebili nemško bojno črto v nekaterih krajih.

Moskva, 26. apr.—Nemška transportna letala prihajajo v Sevastopol, da pospešijo evakuacijo vojaških častnikov, se glasi poročilo s krimske fronte. Ruske kolone so danes zasedle nadaljnje hribe nad Sevastopolom.

London, 26. apr.—Rusi so porazili Nemce v bitki v enem sektorju fronte pri Stanislavu, stara Poljaka, poroča Moskva. Več sto Nemcev je bilo ubitih, ranjenih in ujetih.

Ruska blokada Sevastopola, velike mornarične baze na Krimu ob Črnem morju, se je poglobila. Sovjetski letalci so potopili nadaljnje štiri nemške transporte z vojniki vred, ko so skušali pobegniti preko Črnega morja v Rumunijo.

Radio Moskva je oddajal izjavo iz članka, katerega je objavila Pravda, glasilo komunistične stranke. Avtor članka je Daniel Zaharovič Manulski, član izvršnega odbora stranke.

Manulski trdi, da so znašale nemške izgube v ruskih ofenzivah na vseh frontah pol milijona ubitih, ranjenih in ujetih sovražnikov. Te so trajale šest tednov. On je dejal, da bodo rdeče armade zanesle vojno v notranjost Nemčije s kooperacijo z zavezniki. Hitlerjeva oborožena sila drži še okrog 140,000 kvadratnih milj ruskega ozemlja, s katerega pa bo kmalu izgnana. Rusija bo s pomočjo zaveznikov zadala smrtni udarec nacistični sili na nemških tleh.

Poleg pol milijona ubitih, ranjenih in ujetih vojakov v teku ruskih ofenziv so Nemci izgubili tudi 5000 tankov, 10,000 težkih in lahkih topov, 130,000 vojaških motornih vozil in ogromne količine streliva ter drugega bojnega materiala. Rusi so osvojili 308,880 kvadratnih milj, okupirali 370 mest in 65,000 vasi in naselbin v prodiranju proti zapadu.

Neapel, Italija, 26. apr.—Na italijanski fronti, ki se razteza od Anzija do Cassina, se položaj ni izpremenil. V nekaterih sektorjih so se vršili le spopadi med nemškimi in zavezniškimi vojaškimi stražami.

Zavezniški letalci so metali bombe na železniške proge in nemške komunikacijske zveze v centralni Italiji ter nemške parnike v bližini jugoslovanskega obrežja. Izvršili so tudi napade na Lephorn in letalske tovarne pri Caninu in Avezzanu.

London, 26. apr.—Čez tisoč ameriških letališč trdnjav in bombnikov je ponovno bombardiralo mesta in industrijska središča v južnopovodni Nemčiji in nacistična oporišča v Franciji in Holandiji. Bombe so padale na Metz, 170 milj vzhodno od Pariza, Dijon, 160 milj južnovzhodno od Pariza, in Pas de Calais.

Američani niso naleteli na velik odpor s strani nemške letalske sile. Le nekaj nemških letal se je dvignilo v zrak. Američani so izgubili samo dvanajst bombnikov v napadih.

Uradno poročilo pravi, da so ameriški in britski letalci v enajstih dneh ofenzive razbili 700 nemških letal v spopadih v zraku in napadih na letališča, sami pa so izgubili 373 letal in bombnikov.

New Delhi, Indija, 26. apr.—Britske in indijske čete so počistile 22 milj dolgo cesto, ki vodi v Kohimo, in pogonale v beg japonsko silo, ki je invadirala Indijo, se glasi poročilo.

Japonci so izgubili skoro 10,000 vojakov v bitkah z britskimi in indijskimi četami. Število vključuje ubite in ranjene. Uradni komunikacije trdi, da je iniciativa v operacijah na indijski fronti v zavezniških rokah.

Cez 4900 Japoncev je padlo v bitkah z zavezniki na fronti pri Imphalu. Zavezniške čistilne operacije so zdaj v teku na ozemlju pri Kohimi.

Zavezniški stan na Novi Gvineji, 26. apr.—Močni ameriški vojaški oddelki prodirajo proti Hollandiji, japonski letalski bazi, s treh strani. Glavni stan generala Douglasa MacArthurja poroča, da zavezniška letala kontrolirajo ozračje nad obrežjem holandske Nove Gvineje.

Ameriške čete so okupirale japonsko letalsko bazo na otoku Tadju, 150 milj južnovzhodno od Hollandije.

Rabaul, japonska mornarična in letalska baza na Novi Britaniji, je bil ponovno bombardiran iz zraka. Bombe, katere so vrgli ameriški letalci, so porušile več vojaških objektov.

Partizani invadirali otok Mljet

Ljute bitke z Nemci v teku

London, 26. apr.—Poročilo iz glavnega stana maršala Tita, poveljnika jugoslovanske osvobodilne armade, pravi, da so partizani invadirali otok Mljet na Jadranskem morju. Ta leži 18 milj severozapadno od Dubrovnika, dalmatinske luke.

Partizanom pomagajo v operacijah proti nemški sili zavezniške bojne ladje in letala. Poročilo dostavlja, da so v teku ljute bitke med partizani in Nemci za posest otoka. V prvem spopadu po izkrcanju na Mljetu so partizani ubili 70 sovražnikov in ranili veliko število.

Komunikacije ne omenja, kdaj so se partizani izkrcali na otoku. Mljet je hribovit otok, dolg 23 milj in dve milj širok. Luka Palazzo na zapadnem obrežju se smatra za najboljšo v centralnem delu Jadranskega morja.

Hitler in Mussolini se sestala

Diskuzija o vojnih problemih

London, 26. apr.—Adolf Hitler in Benito Mussolini sta se sestala v nekem kraju in konferirala dva dni, poroča radio Berlin. Hitler je na tej konferenci originalne taktične načrte glede obrambe Evrope, Mussolini pa je dal zagotovilo, da bo italijanska sila na ozemlju, ki je še pod nemško dominacijo, sodelovala z Nemci v obrambi Evrope.

Poročilo dalje pravi, da sta Hitler in Mussolini razpravljala o vojnih in povojnih problemih z vidika obojestranske zmage.

Konferenca so se udeležili tudi nemški zunanji minister Joachim von Ribbentrop, feldmaršal Wilhelm Keitel, maršal Rodolfo Graziani, Rudolf von Rahn, Filippo Anfuso in grof Cerafino Mazzolini.

“Odločitev oziroma glede zmagovitega zaključanja vojne proti boljševikom na vzhodu, židom in plutokratu, povezana z garancijo, da bodo ljudstva živela na podlagi novega in pravičnega reda, je našla izraz v Hitlerjevem obisku bodočih vojnih operacij proti sovražniku,” pravi uradni komunikacije.

Mussolini, pravi poročilo, je po zaključanju razgovorov s Hitlerjem obiskal italijanske čete, ki se vežbajo za akcijo. V Londonu prevladuje mnenje, da sta se Hitler in Mussolini sestala nekeje v severni Italiji.

Unija čikaških policajev bo razpuščena

Chicago, Ill., 26. apr.—Policijski komisar James P. Allman je sinoči naznanil, da bo odredil razpust policijske unije. To bo storil na podlagi mnenja Barneta Hodesa, mestnega odvetnika. Slednji je izjavil, da imajo policaji legalno pravico organiziranja, toda policijski departament, mestni svet in komisija za civilno službo jim lahko prepovedo vstop v unijo. Policijski poročnik Charles A. Anderson, predsednik unije, je dejal, da se bo boril proti razpustitvi unije in tiral zadevo pred sodišče, če bo treba. On je rekel, da ima unija 800 članov.

Pariški distrikt zaprt beguncem

London, 26. apr.—Radio Vichy poroča, da je Pierre Laval, predsednik lutsrarske francoske vlade, zaprl pariški distrikt beguncem iz francoskih mest, ki so tarča zavezniškega bombardiranja iz zraka. Izjeme veljajo le za one, ki dobe dovoljenje od pokrajinskih prefektov.

RUSKI VOJNI USPEHI ZANIMAJO ZAVEZNIKE

Vprašanje zalaganja sovjetskih armad

RUSKI VEŠČAKI REŠILI PROBLEM

London, 26. apr.—Britski in ameriški generali, ki snujejo načrte za invazijo zapadne Evrope, bi radi vedeli, kako morejo sovjetske armade prodirati naprej s tako naglico. Ta naglica je prav tako uganika za vojaške voditelje kot za navadne ljudi, nimajo pa informacij, ki bi jim koristile v pripravah za napad na Hitlerjevo evropsko trdnjavo.

Glavni problem v zvezi s pripravi za invazijo zapadne Evrope se tiče zalaganja armad s potrebčinami. Za povzročajočega uganika, kako more sovjetska oborožena sila vzdrževati zalagalni sistem po opustošenem ozemlju v daljavi več sto milj. Zavezniški vojaški opazovalci in časniki nimajo dostopa do ruskih front, kjer bi lahko študirali problem zalaganja.

“Čudimo se, kako morejo Rusi neprestano prodirati naprej,” je rekel neki ameriški general. “To je stvar, ki bi jo radi študirali. Informacije nam bi bile v veliko pomoč v operacijah na zapadni fronti, kjer bo prodiranje zavezniških armad zaviselo od dostavljanja materiala.”

Značilno je, da so zavezniški običajci v blatu v Tuniziji v februarju preteklega leta, to zimo pa v Italiji, ker se je zalagalni aparat polomil, dočim so ruske armade lahko prodirale po ukrajinskem blatu brez velikih težav. Značilno je tudi, da so Nemci, katerih vojaška sposobnost se smatra za najboljšo na svetu, običajci v ruskem blatu.

Ena teorija je, da ima rdeča armada strokovnjake, ki skrbijo, da je vedno dobro založena z orožjem, strelivom, živcem in drugimi potrebčinami. Mnenje prevladuje, da so vsi ruski napori osredotočeni v armadi, civilni prebivalci pa si morajo pomagati sami, kakor vedo in znajo.

Nadaljnje milijarde za bojno mornarico

Washington, D. C., 26. apr.—Senat je soglasno sprejel zakon, ki načrt, ki določa dodatno vsoto \$32,600,000,000 za konstrukcijo novih bojnih ladij in letalov. Senator Overton, demokrat iz Louisiane, je dejal, da bo Amerika imela prihodnje leto večjo pomorsko silo kot vse druge države skupaj. Ameriška premoč na morju mora ostati tudi v povojni dobi za vzdrževanje svetovnega miru.

Australski premier konferiral z Rooseveltom

Washington, D. C., 26. apr.—Bela hiša je naznanila, da je avstralski premier John Curtin konferiral s predsednikom Rooseveltom, ki se nahaja na oddihu na jugu. Po konferenci je premier odpotoval v Washington. Roosevelt je obiskal tudi Teodoro de Picada, predsednik Kostarike, ki je zadnji teden dopel v Združene države.

Nemci prevzeli oblast v finskem distriktu

London, 26. apr.—Ruska časniška agencija Tass poroča, da so nemške vojaške avtoritete prevzele oblast v petčlanskem distriktu, Finska. Prevzete oblasti je odobrila finska vlada. V tem in drugih finskih distriktih na severu je zbrana nemška sila okrog 100,000 vojakov, katere poveljnik je general Dietl.

Domače vesti

Obilki

Chicago.—Arley Božičnik, ki služi v ameriški armadi in je član društva 559 SNPJ, je 25. t. m. obiskal gl. urad SNPJ in uredništvo Prosvete.

Smrtna nesreča v rovu

Nefts, O.—John Pasky je bil 23. t. m. ubit v premogovniku Powhatan Pointu. Bil je član društva 4 SNPJ in rojen 22. oktobra 1880 na Poljskem.

Nov grob v Strabanu, Pa.

Strabane, Pa.—Dne 16. t. m. je umrl Jacob Smerdel, star 64 let, član društva 138 SNPJ in rojen v vasi Selce pri St. Petru na Krasu. V Ameriki je bil 41 let. Zapušča ženo, dve hčeri in enega sina.

Iz Clevelanda

Cleveland, O.—Po dolgi bolezni je umrla Amalia Duša, rojena Justin, članica društva 5 SNPJ in doma iz vasi Dobrač pri Žilrih, odkoder je prišla v Cleveland pred 34 leti. Zapušča moža, enega sina, dve hčeri in enega vnuka.

Jeklarska unija preklicala stavko

Sporno vprašanje pred vladnim odborom

Hammond, Ind., 26. apr.—Jeklarska unija CIO je preklicala stavko proti Pullman-Standard Manufacturing Car Co. in vsi stavkarji so se danes vrnili na delo.

Preklic stavke je sledil sestanku uradnikov unije in kompanije. Na tem je bil dosežen sporazum in podpisana pogodba, iz katere je bila izločena sporna mezdna klavzula. Mezdno vprašanje je bilo potem predloženo vojnemu delavskemu odboru v odločitev.

Kompanija je prej vztrajala, da vsak odlok, ki ga izda odbor, mora odobriti direktor odbora za ekonomsko stabilizacijo, dočim je unija vztrajala pri zahtevi, da mora biti odlok odbora končno veljaven.

William H. Davis, načelnik vojnega delavskega odbora, je pozval unijo in kompanijo, naj takoj izravnata konflikt. Sledil je sestanek med uradniki unije in kompanije, na katerem je bil dosežen sporazum. Stavka, v kateri je bilo zavezovalnih več tisoč delavcev, je trajala pet dni.

Nemiri in izgredi na Danskem

Nemške avtoritete aretirale več sto civilistov

Helsingborg, Švedska, 26. apr.—Sem dospela poročila govore o nemirih in izgredih na Danskem. Položaj je bolj napet nego je bil kdaj prej od nemške okupacije Copenhagna, glavnega mesta, l. 1940.

Nemci so izolirali Dansko in postrlili cenzuro. Nemiri in izgredi so nastali v Copenhagnu po ustrelitvi danskega študenta in se razširili na druga danska mesta. Nemško vojaško sodišče je obsodilo študenta v smrt, ker je napadel nekega nemškega vojaka.

Nacistična elitna garda je zasedla glavni stan danske državnice policije po spopadih med članic podtalnih grup in nemškimi vojniki, v katerih je bilo več ubitih in ranjenih.

Nemške vojaške avtoritete so aretirale več sto danskih civilistov in jih pridržale kot talce. Zapretilo so z ustrelitvijo talcev, če se bodo izgredi nadaljevali.

Armada prevzela lastnino Montgomery Ward & Co.

Kompanija izziva oblast federalne vlade

AVERY SE SKLICUJE NA USTAVO

Chicago, 26. apr.—Wayne C. Taylor, trgovinski podtajnik, je na podlagi odredbe predsednika Roosevelta zasegel lastnino Montgomery Ward & Co. z vojaškimi četami, ki so prišle iz taborišča Skokie Valley, Glenville.

Sewell Avery, načelnik odbora direktorjev, je ostal v svojem uradu, ko so dospeli čete, in odprto izzival oblast federalne vlade. Še potem, ko je Taylor pripeljal federalnega maršala Williama H. McDonnello in osem oboroženih deputetov, se je Avery upiral zasegi lastnine kompanije. On še vedno trdi, da je Rooseveltova odredba nelegalna.

Chicago, 26. apr.—Montgomery Ward & Co. je naznanila, da se ne bo pokorila odloku vojnega delavskega odbora, da mora podaljšati veljavnost pogodbe z unijo United Retail, Wholesale & Department Store Employees, včlanjeno v Kongresu industrijskih organizacij, zaeno pa je izjavila, da predsednik Roosevelt nima pravice glede zasega njene lastnine.

Kompanija odprto izziva oblast predsednika Združenih držav. Roosevelt je zadnji nedeljo posegel v konflikt med unijo in kompanijo. Odredil je, da mora unija takoj preklicati stavko, kompanijo pa je opozoril, da se mora pokoriti odloku vojnega delavskega odbora, da provizije pogodbe morajo ostati v veljavi, dokler delavci pri volitvah ne odločijo, ali ima unija večino ali ne.

Unija je na Rooseveltovo zahtevo preklicala stavko, kompanija pa je poslala telegram predsedniku z izjavo, da mu ustava ne daje pravice zasega njene lastnine. Telegram je podpisal Sewell Avery, načelnik odbora direktorjev. Ta pravi med drugim, da sleherni poskus s strani federalne vlade glede zasega lastnine kompanije, ki ni udeležena v proizvodnji bojnega materiala, bi bil kršenje ustave, katero mora predsednik Združenih držav na podlagi prisega braniti in vzdrževati. Avery je tudi poudaril, da bi kompanija kršila demokratske pravice delavcev glede svobodne izbire reprezentantov za kolektivna pogajanja, če bi sprejela odlok vojnega delavskega odbora.

Spor med kompanijo in vojnimi delavskim odborom je dosegel višek. Avery trdi, da odbor nima pravice diktiranja kompaniji, da mora podpisati pogodbo z unijo.

Veljavnost prve pogodbe, katero je kompanija podpisala z unijo, je potekla 8. decembra preteklega leta. Kompanija je potem naznanila, da se ne bo pogajala z unijo glede sklenitve nove ali obnovitve stare pogodbe in da je ne priznava kot predstavnice delavcev.

Leonard Levy, podpredsednik unije, je, ko je Avery naznanil stališče kompanije, dejal:

“Pričakujemo, da bo predsednik Roosevelt takoj podvel nadaljnje korake proti Montgomery Ward & Co., ki izziva njegovo oblast. To zahtevajo interesi ameriškega ljudstva. Unija podpira predsednika in bo kooperirala z njim v vseh ozirih.”

Sodnik John J. Lupe je naznanil, da bo odločil v prilogi uniji, ki mu je predložila petico z apelom, naj preklicajo začasno inunkcijo, s katero je omejil število piketov na 42. Ko je unija na Rooseveltov poziv preklicala

stavko, je Francis Heisler, odvetnik unije, izjavil, da bo vložil odškodninsko tožbo proti kompaniji.

“Očitno je, da kompanija izziva predsednika Združenih držav kot vrhovnega poveljnika ameriške oborožene sile,” je dejal Lupe. “To sodišče bo izdalo potrebne odredbe.”

Zavezniška akcija proti Švedski

Amerika ni zadovoljna z odgovorom

Washington, D. C., 26. apr.—Amerika in Velika Britanija se posvetojeta o skupni akciji proti Švedski, ker je zavrnila zahtevo, naj omeji pošiljanje železnih rude in drugega materiala v Nemčijo. Možnost je, da bo akcija zavzela obliko ekonomskih sankcij.

Državni tajnik Cordell Hull je izjavil, da Amerika ni zadovoljna z odgovorom švedske vlade. Ta se glasil, da ima Švedska pogodbo z Nemčijo, nanašajočo se na pošiljanje železne rude v Nemčijo, v zameno za nemški premog, ki ga Švedska potrebuje za obratovanje svojih industrij.

Hull ni hotel razkriti, kaj bošta Amerika in Velika Britanija storili, če ne bo švedska vlada revidirala svojega stališča. Izjavil je le, da obe zasledujeta razplet situacije in se posvetojeta o skupni akciji.

Gestapovci vladajo Avstrijo

Dežela odrezana od zunanjega sveta

Stockholm, Švedska, 26. apr.—Gestapo, nacistična tajna policija, vlada Avstrijo po poročilih, ki so prišla sem iz zanesljivih virov. Dežela je postala ogromno jetniško taborišče.

Gestapovci in nacistične napadalne čete so pričele prihajati v Avstrijo pred dvema mesecema in od takrat je skoro popolnoma odrezana od zunanjega sveta. Izbrane nemške vojaške enote stražijo avstrijske meje in Avstriji ne morejo pobegniti v Švico ali Jugoslavijo, da bi se tam pridružili partizanom.

Heinrich Himmler, načelnik Gestapa, ne zaupa avstrijskim nacistem. On je postavil gestapovce na važna mesta in člani dunajske policije so bili poslani na fronte. Dunajski delavci sovražijo Nemce in avstrijske kvizlinge in v zadnjih tednih je prišlo do krvavih spopadov med njimi.

Po in v teku stavke v muničijskih tovarnah so gestapovci aretirali več tisoč delavcev. Poročila omenjajo protinacistične demonstracije na Dunaju, v Gradcu, Linču in drugih mestih. Ta tudi trdijo, da so avstrijske bolnišnice natrpane z nemškimi vojniki, ki so bili ranjeni v bitkah na ruskih frontah.

Kanadsko transportno letalo se razbilo

Montreal, Kanada, 26. apr.—Veliko transportno letalo je treščilo na vrsto blata v glavnem delu tega mesta in se razbilo. Policaji in gasilci so potegnili izpod razvalin porušenih blata in letala štirinajst oseb. Avtoritete sodijo, da se nadaljnje žrtve nahajajo pod razvalinami.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENTGLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (izven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in okolico Cook Co. \$7.50 za leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00. Subscriptions rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Člene glasilo po dogovoru. Rokopisi dopisov in nenarodnih listov ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement. Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vso, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Glasovi iz
naselbinPROSVETA SE MU
ZDAJ DOPADE

Milwaukee, Wis.—Ko čitam zadnje številke Prosvete, urejane po novem uredniku, mi igra srce od veselja in zadovoljstva, kajti iz uredniških blankov zopet veje duh pokojnega Jožeta Zavertnika. To pomeni, da je Prosveta po več letih zopet postala delavski list in bo zopet širila delavske principe med svojimi čitatelji, za kar je bila tudi ustanovljena. Iz njenih kolon izginja slavna propaganda napram voditeljem kapitalističnih strank.

Važno je tudi to, da kolone Prosvete niso izrabljane za propagando pobegle jugoslovanske dinastije s kraljem Peterčkom na čelu. On v svojem življenju še ni storil za svojo domovino drugega, kot da zapravlja bogastvo, katerega so njegovi predniki iztisnili iz krvi ubogih jugoslovanskih trpinov. Niti ni več prostora v Prosveti za slavospeve generalu Draži Mihajloviću, ki se poslužuje vseh sredstev, celo izdajalstva napram svoji domovini, da ohrani gnili režim še dalje na krmilu, da bo ljudstvo v Jugoslaviji še nadalje v sužnosti. Kolone Prosvete sedaj služijo za pomoč in propagando v prid jugoslovanskemu ljudstvu, ki se bori za svobodo pod vodstvom svojega voditelja Tita.

Vzlic temu, da je danes pri Prosveti vse v redu, kar napred delavce želi in zahteva, sem vendar opazil par kritikov, ki kritizirajo gl. odbor, zakaj se ni vklonil enemu človeku in pustil vse po starem. Ne bi me brigalo, če bi te kritike prihajale od ljudi črne barve, toda ti kritiki se smatrajo za naprednjake in — rdečkarje.

Kar se mene tiče, izrekam gl. odboru popolno zaupnico za njegovo dobro premišljeno delo in želim, da bi njegov odlok veljal še mnogo let. Predbaciati gl. odboru "diktaturo", ker je zaplenil nekatere dopise, tikajoč se prejšnjega urednika in Prosvete, je krivično. Kakor hitro je gl. odbor vzel zadevo v svoje roke, je postala za javnost brez pomena. To zavračam zato, ker je bil tudi moj dopis zaplenjen.

Lahko pa trdim, da je bila diktatura pri Prosveti pod prejšnjim urednikom. In to le za one dopisnike, ki so bili drugačnih nazorov kot je bil urednik. Dopise je sicer prebral, toda s svojim komentarjem med vrsticami, ki je včasih vzel več prostora kot pa dopisnik, je dopis tako zmešal, da ga povprečni čitatelj ni razumel. Jaz sicer smatram popolnoma demokratično, da se urednik poslužuje komentarjev, kadar mu kak dopis ni po volji. Toda istega naj napiše v posebnem članku, tako da bo čitatelj lahko razumel obe strani. To je možko in obenem pravično.

Jož Vidmar, 747.

UREJEVANJE PROSVETE

Mineral, Kans.—Ker čitam Prosveto, odkar izhaja, še prej pa sem čital Glasilo, mi ni ušla nobena številka, da bi je ne prečital. Radi tega imam menda nekaj uogleda, kako se je ta list razvijal.

Prosveta (dnevnik) je bila ustanovljena v Pittsburghu na

konvenciji leta 1915. Stvar je naprej prinesel tedanji urednik Glasila pokojni Jože Zavertnik. Rekel je, da je Glasilo že preveliko za kratke hlače, treba nam je pomešati nove, dolge hlače. Z drugimi besedami: ustanovi naj se dnevnik, ki bo zadovoljal potrebam jednote in članstva.

Po kratki debati so delegatje odglasovali za ustanovitev dnevnika, ki je dobil ime Prosveta. Pokojni Jože Zavertnik je bil izvoljen za urednika, za pomočnika mu je pa bil Ivan Molek. V tistih časih se je vsebina lista precej razlikovala. Veliko je bilo napisanega o tolmačenju pravil, o delavskih problemih, o unijskem gibanju in tudi o zgodovini te dežele, katere nas je sprejela in kateri smo prisegli zvestobo, da jo bomo podpirali v mirnem in vojnem času.

Ker ni Jože Zavertnik leta 1929 več kandidiral, je bil na njegovo mesto izvoljen Ivan Molek. Tudi on je urejeval Prosveto v splošno zadovoljnost. Dokaz temu je, da je bil ponovno izvoljen na vsaki konvenciji. Kot vsak urednik, je gotovo tudi on imel dosti prijateljev in sovražnikov. Teh je največ tam, kjer se interesi križajo, kajti tam najraje pride kolizija.

Na glavni seji so odborniki sklenili, da mora urednik prijeteljsko pisati napram Rusiji in osvobodilnemu gibanju v Jugoslaviji, glede združenih narodov pa ni nič omenjeno. Argument je bil, ker urednik piše sovražno napram Sovjetski uniji in partizanom, jednota radi tega trpi moralno škodo. Ampak ti so moralno škodo bo jednota še trpela, ker se pojmi v političnih stvareh križajo. Glede tega rečem, da ne bo nič bolje, če se odpravi vsaka cenzura.

Ker je jednota pri članstvu napredovala, pa tudi v blagajni je nekaj prebitka, lahko po tem sklepamo, da je urednik Ivan Molek izvrstno posloval.

Prej sem rekel, da sem čital Prosveto in Glasilo od leta 1908, vendar pa v listu nisem videl nobenega groznega vetra, kakor piše dopisnik iz Californije. Naravni viharji so pa že večkrat stresali moje kočice.

Po mojem mnenju ima stvar večje posledice kot si predstavljamo. Stvar bo ostala v zgodovini in tam bodo sodili drugače. Tam bodo poznali Ivana Molkę po njegovih književnih delih, medtem ko bomo mi že dolgo pozabljani.

Ko je urednik Ivan Molek zapustil hišo Prosvete, je ugasnila luč, katero je nad četrt stoletja tako galantno vzdrževal, da je svetila nam, ki jo potrebujemo. Moja iskrena želja je, da bi njegov naslednik zopet prižgal luč Prosvete, ki reprezentira Svobodo, Enakopravnost in Bratstvo.

Frank Jugg, 19.

SLOVENCEM V CHICAGU
IN OKOLICI

Chicago. — V soboto, dne 27. maja priredita podružnici št. 8 JPO in št. 60 SANS veliko plesno prireditev v dvorani SNPJ na Lawndale in 27. cesti. Prireditev bo ob 8. uri zvečer. Za žejne in lačne bo dobro preskrbljeno. Za ples bo igrala dobra godba. Vstopnina je prosta.

To vabilo je slineno stoterim takim vabilom, katere čitate vsak dan za različne društvene prireditve. Nam Slovencem, kateri razumemo, kaj pomeni JPO in SANS, pa mora biti to vabilo eno najbolj važnih, kar smo jih še čitali. Vsak zaveden ameriški Slovenec se mora že danes odločiti, da bo šel na to veselico in tako storil svojo sveto dolžnost, katero ima napram narodu, iz katerega je izšel.

Glede denarja, katerega mi nabiramo, vsi veste, kako je porabljen pri SANS sedaj in kako bo porabljen od JPO, kadar bo mogoče v resnici revežem v starem kraju pomagati. Kdor ne more in noče razumeti velevažnega dela, katerega vrši SANS in Odbor združenih Slovanov, ta pač ne razume, kaj se godi danes na svetu. Ako jaz trdim drugače, je mogoče le dvoje, namreč, da ne razumem, ali pa da sem plačan in pod tem pogojem moram trdit, to, kar zahtevajo ti, kateri so me plačali.

Partizani so danes pripoznani od vseh voditeljev zaveznikov, in celo neprijatelji, Jugoslavije jim dajo kredit, da so oni tisti, kateri se borijo za svobodo in demokratično Jugoslavijo. Oni, kateri pljujejo in zlivajo gnojnico na te junake, katere občuduje ves svet, pač priznajo, da so premajhni za velike stvari. Najbolj žalostno pri tem je pa dejstvo, da ti, na katere pljujejo, so naša kri, naš narod. Vsak zaveden ameriški Slovenec, ki je dober ameriški državljani, bo z vsemi silami podpiral maršala Tita in njegove partizane, ker se zaveda, da le ako zmagoje partizani, bo imel narod v starem kraju tako svobodo in demokracijo kot jo imamo mi v Ameriki.

Glede napadov na Louisa Adamiča bi jaz stavil samo nekaj vprašanj. Kdo je pomagal njemu do spoštovanja in slovesa, katerega uživa med ameriškim narodom? Ali slovenski narod v Ameriki, kateremu so morali Amerikanci povedati, da je Adamič Slovenec? Priznajmo, da ameriški Slovenci nismo pomagali Adamiču in da njega ni ljubi slovenski narod spravil do kruha. Mi smo njega šele spoznali, ko so nam ga pokazali tujerodci. Louis Adamič je s svojo zmožnostjo in trudom prišel do ugleda, katerega uživa danes v Ameriki in po drugih krajih sveta, in katerega mu ne bodo vzeli tisti, katere še vedno plačuje ljubi naš narod tukaj in katere je narod spravil do kruha.

Vsakdo lahko razvidi, da iz vse kritike o Adamiču zveni nevoščljivost in ozkosrčnost nekaterih samopostavljenih voditeljev ameriških Slovencev. Velika večina nas si pa šteje v veliko srečo, da imamo moža kot je Adamič. On bo lahko veliko več storil za ubogi trpeč narod v Sloveniji kot pa vsi tisti skupaj, kateri v svoji kratkovidnosti danes udirajo po bratu Adamiču.

Na naši zadnji seji je bilo 15 zastopnic nežnega spola. To je zelo razveseljiv pojav, ker le kadar slovenska mati in dekle vstopita na delo za dobro stvar, potem je uspeh zagotovljen. Darove pobirajo vsi zastopniki društev. Na veselici bosta odana dva vojna bonda po \$25.00. Vsi rojaki ste prošeni, da darujete kolikor vam je največ mogoče. Mi še vedno ne čutimo pomanjkanja, imamo še vsega dovolj. Dajmo, da drobtine iz naših miz dobijo ti reveži, kateri umirajo gladi. Ravno v času, ko se bo vršila naša veselica, bo v Jugoslaviji največ pomanjkanja

Novozelandski vojaki v akciji proti Nemcem v Cassinu, Italija.

in trpljenja. Ne zapustimo rojakov, kateri bodo šli skozi največjo krizo, kar jo je še kdaj doživel slovenski narod. Odprite srce, odprite roke, otirajte vašemu narodu solze!

Anton Krapenc, predsednik št. 8 JPO in št. 60 SANS.

PRIZNANJE MOLKU

Pueblo, Colo.—Ko sem zadnje čase vzela Prosveto v roke, me je najprvo v oči sunil "stari naseljenec". "Too much is too much" pravijo. Meni se vselej dopadejo ljudje, kateri radi berejo. Povzdignejo se nad druge v inteligenci in zavednosti. Mi Slovenci po večini radi beremo. Ampak če bi tujec dobil v roke in znal brati vse, kar se je pisalo o "naseljencu", bi bil prepričan, da smo narod, ki še nikdar ni bral knjig o doživljajih. Vsem tistim bi svetlovala, ki so se čez mero navduševali za "naseljenca", kateri je pri vsem tem seveda nedolžen, naj vzamejo sem pa tam v roke dela Jacka Londona. Prepričana sem, da bodo pozabili dogodke moža, kateri gotovo neke v miru živi na stara leta in nima rad razburjenja.

Zadnje čase ne pogrešamo v Prosveti ne gradiva, ne čtiva, ampak nekaj pa pogrešamo, in to je duh Molkov. Vsak izmed nas se je narodil z dobrimi in slabimi lastnostmi. Ali smo kdaj Molku pripisali eno dobro lastnost? Samo slabé. Če bi pričel delati za Prosveto, se je brez dvoma trudil, da bi ustrigel vsem. Ko je pa sprevidel, da je to nemogoče, si je začrtal gotovo pot, ker samo na ta način je mogel izhajati z nami. Mi smo to imenovali "trmo". Rekli smo, da je "svojeglaven". Če bi bil urednik mehak in dober, bi ga pohodili.

Molku nismo enkrat priznali, da ima zmožnosti, ki so dalec nadkrijevale trmo. Kdo izmed nas pa ni trmast? Samo tisti ne, ki se znajo obleči v ovčjo kožo. Jaz nimam tega neprepričljivega daru, da bi se znala pretvarjati, a vendar sem trdno prepričana, da bi se moj mož v vseh teh letih nikdar ne ločil od mene, čeprav bi ga bilo hotelo najlepše dekle. Najbrže je Prosveta priznana kot najboljši list v Ameriki in zaslug za to gre v prvi vrsti Molku. Če je videl malo dalje kot mi, ni še noben greh. Polagoma bomo prišli do spoznanja, da mi lahko pomagamo naši Sloveniji, ne moremo pa določevati njene usode po vojni.

V Prosveti, 10. aprila, je uredniški članek o slovenskih kvizlingih, kateri bodo 10-krat prodali Slovenijo, ne samo enkrat, če bodo imeli priložnost. Nam Slovencem se kažejo čudna vremena. Ko smo bili otroci, smo vsak dan molili za cesarja Jožeta. Za njim smo bili primorani spoštovati kralja Aleksandra. Potem je prišel na vrsto Peter. Za tem smo bili vsi navdušeni za Dražo Mihajloviča, sedaj pa Tita obešamo po stenah. Mogoče bo še kdo drugi, predno bo konec.

Če je Molek šel preko vsega tega, se nič ne čudim. On je bil za Ameriko, v kateri imamo kruh. Tega ne more nihče tajiti. Vse tisto mlatenje po Prosveti radi Molkę je bila prazna slama. Mi ameriški Slovenci pomagamo Sloveniji kolikor kdo premore v političnem in finančnem oziru, v drugih ozirih se pa držimo Amerike, kjer imamo kruh in še marsikaj zraven. Molek je delal pri listu 28 let. Ali smo se enkrat domislili, ko je delal 25 let, da mu gre vsaj malo

priznanja, če drugega ne? Vsaj jaz se ne spominim, če smo se.

Dalo bi se navesti še mnogo stvari, ampak za enkrat, bratje in sestre, se potrkajmo na prsa in priznajmo: "Mea culpa, mea maxima culpa!"

Rose Redovich.

PRISPEVKI SANSU

Chicago, Ill.—Brat Louis Dornik, tajnik društva 326 SNPJ in podružnice št. 17 SANSa v Uniontownu, Pa., je poslal Slovenskemu ameriškemu narodnemu svetu vsoto \$10 v pomoč tej organizaciji v borbi za rešitev našega naroda v Sloveniji. Ta znesek so prispevali sledeči: Joseph Sterle \$5, John Rukše \$2, Frances Rukše \$2 in Anton Cernalogar \$1.

Nadalje je tudi sestra Mary Russ, tajnica društva 223 SNPJ, Greensburg, Pa., poslala lep znesek \$38.60 SANSu v pomoč, katerega sta nabrali s sestro Angelico Sever. Darovali so po \$3: Matt Maurovich in žena; po \$2: Anton Cirk in žena, Andrew Jereb, Frances Kristan, Louis Palacic, Angela in Joseph Sever ter Sheffler in žena; po \$1: Louis Bregar, Tony Blatnik, Mike Paulin, Martin Jordan, George Stepic, Bara Cindric, Frank Novak, Joseph Plevčič, Ilja Strika, Mary Russ, Tony Pak in žena, Math Kristan, Ignac Globokar in žena, Joseph Kuhelj, John Kristan in žena, Katherine Cremenese, Evangeline Pollock, Charles Pinazza in žena, M. Bregar, Frank Suter in Ignac Mozina; po 75c: Louise Shume; po 50c: Mate Paulic, John Pushnik in mrs. Edward DiPalo; po 35c: Jennie Tome.

V imenu te organizacije in rojakov in starih krajev izrekamo nabiralcem in darovalcem našo iskreno zahvalo.

Taka organizacija, kot je SANS, ki si je nadel plemenito nalogo, da pomaga k osvoboditvi in združitvi trpečih bratov in sester onkraj oceana, zasluži vso moralno in gnotno podporo od strani naših rojakov, ki imajo še kaj srca in razumevanja do trpljenja in gorja, ki ga prenaša naš zasluženi narod v starih domovini.

Urad SANSa.

Operna pevka Georgia Carrara.

Burbonski Jug...

Ce je kje kraj in prostor za uveljavljanje "štirih svobod" in vsaj najelementarnejših trohice demokracije, je ta kraj gotovo naš ameriški Jug. Pred nekaj leti je predsednik Roosevelt nazval ta del Združenih držav kot "problem št. 1". V mislih je predvsem imel gospodarsko zaostalost južnih držav in veliko revščino med širokimi ljudskimi masami. Imenoval je tudi komisijo, ki se je poglabila v gospodarske in socialne probleme Juga, jih zelo mojestsko orisala v svojem poročilu in tudi podala zelo dobre sugestije za rehabilitacijo južnih držav.

Prišla pa je vojna in predsednik je pozabil na poročilo in priporočila te svoje komisije. Pozornost Bele hiše, vlade in sploh dežele je bila obrnjena na svetovni položaj. Tudi burbonski Jug je postal silno navdušen za ponositev "štirih svobod" in "demokracije" širom sveta in podpiral "antifašistično" politiko naše vlade na vsej fronti. Institut za javno mnenje ni nikjer drugje v Ameriki našel bolj vnetih in po odstotku bolj številnih "intervencionistov" kot ravno v južnih državah.

Demokracije, ki vladajo Jug že dolga desetletja po nacijskih "arijskih" principih, so v kongresu in izven postali navdušeni svetovni križarji "štirih svobod" in demokracije. Te res dobre attribute človeške družbe naj dobí ves svet, če ne drugače, pa s kanoni in bombniki, samo da burbonski Jug ostane—solidno burbonski! In to pomeni, da ostane nazačnjaki in napol fašistični.

Nesreča za Jug in vso Ameriko sega daleč v zgodovino, v zgodnjo kolonialno dobo, ko so angleški in holandski trgovci pripeljali prve zamorce v Ameriko—leta 1620—in jih prodali na trgu kot navadno živino. Tako je bilo v Novi zemlji zasejano telesno suženjstvo, ki ga je odpravila šele civilna vojna pod velikim Lincolnom. S suženjstvom je Jug razvil tudi svojo posebno ekonomijo: velike bombazne plantaže, na katerih je zakraljeval kralj Bombaž. Pridružil se mu je še kralj Tobak, ki sta bila skozi dolga stoletja glavni vir dohodkov suženjskega Juga.

Brez telesne sužnosti bi se ta ekonomija ne mogla razviti na Jugu, vsaj ne v obliki velikih plantaž. Za večino prebivalstva je bila od vsega začetka največje kletstvo, kajti plantažam in njih gospodarjem je bilo absolutno vse podvrženo. Ker so "beli žentelmani" redili zamorske sužnje, kar doma—enako kot živino—niso potrebovali niti belokožne služinčadi. In ker so imeli v svoji posesti tudi vso najboljšo zemljo, torej ni bilo na nji prostora za "svobodne" mezdne delavce.

In tako so se revni belopolci, čijih predniki so prišli največ iz Anglije, zatekli v gorate pokrajine, daleč proč od plantaž in most ter postali—"hribovi". In tako so rod za rodom živeli v hribih daleč od tako zvane "civilizacije". Le malo kdo je prodril do njih skozi dolga stoletja. Bili so svobodni, nepismeni—to so v veliki meri še danes—primitivni in revni kot cerkvena miš.

Ko se je v zadnjem stoletju začel razvijati industrializem, se mu je plantažni Jug dosledno upiral na vsej fronti. In ker se mu je upiral, je prišlo tudi do oboroženega konflikta med industrijskim Severom in suženjskim Jugu. Tudi po civilni vojni se je Jug še več desetletij z vsemi štirimi upiral industrializaciji ter se držal svoje plantažne ekonomije in mentalitete.

Razume se, da tudi o kakšni politični demokraciji ni hotel nič slišati, kakor tudi neče še danes. In medtem, ko je splošna volilna pravica prišla v veljavo za vse državljane po vsem Vzhodu in Severu že zgodaj v zadnjem stoletju, je ostala ta pravica na Jugu zelo omejena. Zamorci so bili brezpravni, manjvredni v teoriji in praksi. V praksi pa tudi "hribovi" in drugi revni belopolni državljani niso bili nič na boljem, in tudi še danes niso.

Ko je po civilni vojni kongres sprejel 13. in 14. dodatek k zvezni ustavi, čijih namen je bil, raztegniti volilno pravico in enakost pred zakonom tudi na osvobodene sužnje, so plantažniki in njih politični slugi iznašli nova sredstva, s katerimi so učinkovito preprečili raztegnitev politične demokracije ali volilne pravice na nižje in "manjvredne" sloje.

Ko so se po civilni vojni južne države iznebile civilnih in vojaških "carpetbaggerjev" s Severa, ki so ropali južno prebivalstvo na levo in desno, ga teptali in mu odrekli vsake pravice—počelnjaki so nekaj slinčnega kot dajajo nacija v okupiranih državah—so deloma v svoji masčevalnosti in deloma iz osebnih in razrednih koristi pričele sprejemati zakone, s katerimi so učinkovito vzele pravico do glasovnice veliki večini prebivalstva—vsem zamorcem in tudi vsem revnim belopolcem.

Ti zakoni so znani kot "poll tax laws"; ki določajo, da ne more nihče voliti, kdor ne plača volilnega davka. Ta znaša od enega do treh dolarjev letno in je večinoma kumulativen, to je, se nabira iz leta v leto. V veljavi je še v sedmih državah. In v vseh sedmih državah je večina prebivalstva tako revna, da je dolar ali dva pri revežih že denar. "Sharecropperji" navadno še nimajo za sol. Pa tudi revni "farmarji", v resnici bajtariji, ali mizerno plačani delavci po tvariinah nimajo dolarjev odveč.

In da bodo gospodarji Juga absolutno varni pred vsako možno volilno revolto brezpravnih in zatiranih, so povzru volilnega davka uvedli z zakonom tudi fako zvane "bele primarne volitve." Po teh zakonih se ne more noben zamelec udeležiti primarnih volitev, ki so na "solidnem Jugu" najglavnejše. Kdor je izvoljen na primarnih volitvah na listi demokratske stranke, je sigurno izvoljen tudi pri "glavnih" volitvah. Ampak k temu vprašanju se bomo morali še vrniti, kajti je velike važnosti za vso deželo.

Ruski vojaki v akciji na fronti pri Novgorodu.

Teritorialna razdelitev Sovjetske unije

(Se nadaljuje.)

RSFSR predstavlja središče državnega, zveznega gospodarstva, živinoreje in kmetijske ter tekstilne, kemične in tudi kovinske industrije vse SSSR. Nje- no poljedelstvo, ki je važno zlasti kot odlični svetovni pro- dukt lanu, ima za svoj razvoj na razpolago zlasti v Severnem Kavkazu in v Sibiriji še velikan- ske površine zemlje. Prav tako ima industrija RSFSR še neiz- črpane zaklade premoga, železa in bakra v Uradu in v porečju gor- njega Jeniseja, zlata pa v Za- bajkalju. Vse to zagotavlja SSSR, predvsem pa RSFSR, tako agrarno kakor tudi indus- trijsko, obenem pa prikazuje RSFSR ne samo kot politično, ampak tudi kot gospodarsko hrbenico—zlasti velja to za bo- dočnost—SSSR.

Harmonični ud v zvezi tvori Ukrajina, ki je danes obenem z RSFSR žitnica SSSR. Med- tem ko jamči RSFSR za agrar- ni in industrijski razvoj drave v bodočnosti, pa je Ukrajina do danes še največji producent so- vjetskega železa, premoga in sladkorja, in tako do danes os- nova težke, rudarske, tobačne in sladkorne industrije SSSR. Ne glede na to, da se Ukrajina še ni opomogla od svetovne in me- štanske vojne, producira danes (pred to vojno—ured.) več ko ¼ vse industrijske izdelke SSSR, in v Ukrajini živi nad ¼ de- lavcev celotne zveze. Geografsko zanimiva je lega glavnega mesta. Kijev je kulturno sredi- šče dežele. Glavno mesto Har- kov pa leži v sredi črne zemlje med Dnjeprom in Donom in predstavlja trgovsko središče za ukrajinsko poljedelstvo. Poleg tega pa leži Harkov relativno blizu Donske kotline—največje- ga premogovnega ozemlja SSSR—in na cesti iz Krivega Roga—najvažnejšega središča za želez- no rudo v SSSR—in notranjost dr- žave. Harkov je postal, tako kot poljedelsko središče Ukrajine in kot prevodnik prometa med Donsko kotlino in Krivim Ro- gom, po revoluciji glavno mesto boljševiške Ukrajine ter naliku- je po svoji legi popolnoma Mos- kvi.

Gospodarsko na Ukrajino in RSFSR je navezana Bela Rusi- ja. Gospodarsko samostojnejše je Zakavkazje, ki je največji producent petroleja in manga- na, kot tako pa je navezano na donske in uralske rudarske pro- izvalce, zaradi svojega južno usmerjenega poljedelstva (vi- no, sadje, južno sadje itd.) pa zlasti na RSFSR. Turkmeni- stan poseduje največja ležišča soli v SSSR in mnogo obetajo- če petrolejske vrelce. Ker pa šte- je komaj 1 milijon prebivalcev, je produkcija turkmenistanske soli odvisna od izvoza v ostale dele SSSR, odkoder dobiva po- ljedelske in tovarniške izdelke. In slično je z razvijajočim se turkmenistanskim bombažem in s turkmenistansko svilo. Uzbek- istan zalaga z bombažem teks- tilno industrijo RSFSR. Da se osvobodijo odvisnosti od tuje- ga bombaža je zgradila SSSR tur- kestansko-sibirsko železnico, ki naj omogoči zvezo Turana z žit-

nomna republika Tadžikistan (Džusambe). Tadžikistan je zemljepisna, in sicer ortografska enota severno od gornjega Amu- Darja. Tadžiki so starodavno juhaško in pesniško ljudstvo s samosvojo, od Uzbekov različno socialno organizacijo po plemen- nih, s samosvojo kulturo, ver- stvom in gospodarstvom. Ker prebiva del Tadžikov že izven meja SSSR, zadobi s tem tudi Tadžikistan zunanepolitični pro- pagandni pomen.

Bogatejša na avtonomnih re- publikah ali ozemljih je ZSFSR. Armenija je enotna in spada v tem pogledu v vrsto Bele Rusi- je ali Turkmenistana. Azerbaj- džan pa ima v okviru svojih mej avtonomno, narodnostno meša- no, tatarsko, in armensko repu- bliko Nahičevan na severni oba- li srednjega toka reke Aras, in avtonomno armensko ozemlje Nagornj Karabah. Oboje nam kaže zanimiv primer leninistič- ne narodnostne politike. Meša- no ozemlje Nahičevana je bilo trajno jabolko razdora med me- štanskimi in nacionalističnimi Tatari in Armenci; boljševiki so mu dali avtonomijo, in istotako armenski narodnostni oazi med Tatari Nagornj-Karabahu, v okviru azerbajdžanske zvezne republike. Georgija poseduje avtonomni republiki Abhazijo (Suhum) in Adžaristan (Batum); na kavkaskih pobočjih med gru- zinsko in osetsko vojaško cesto pa avtonomno ozemlje Južnih Osetov. Za avtonomijo teh po- krajín so delovali gospodarski, nacionalni in politični razlogi. Batum je glavna luka ZSFSR in potrebuje kot taka posebno go- spodarsko vodstvo. Adžaristan, katerega glavno mesto je Ba- tum, pa je narodnostno klasična raznorodna pokrajina, zlasti česar prav tako potrebuje na- rodnostno samosvojo upravo. Abhazija je nacionalna edinica s svojevrstnim vtrtnarškim in le- toviščarskim značajem. Politični razlogi pa so delovali za avtono- mijo južnih Osetov. To ozemlje je narodnostno raznorodna zem- lja, v kateri prebivajo revni gor- ski kmetje, ki so predstavl- jali od nekdanjega revolucio- narnih pokretov in tako je ozemlje južnih Osetov še danes stebel boljševizma v Zakav- kazju.

Upravno najbolj pestra je na- ravno največja zvezna republi- ka RSFSR. Na njenem ozemlju je zato organizacija avtonomnih republik in avtonomnih ozemelj tudi najbolj razvita. Na kratko smo omenili nekatere teh avto- nomij že pri principijelnem sta- lišču leninizma do narodnosti. Izrazito narodnostno podlago ima Jakutska avtonomna repu- blika (Jakutsk, 87% Jakutov) v porečju srednje in dolnje Lene med Hatango in Stanovojem, severnim ledenim morjem in Jablobojem. Jakuti so najkultu- rnejši stari sibirski narod, ki se bavi v nasprotju s predvsem po- ljedelskimi priseljenimi sibirskimi Rusi v prvi vrsti z živinorejo. Narodnostno in gospodarsko je utemeljena avtonomija Kirgizi- stana (61% Kirgizov, 18% Uzbek- kov, 17% Rusov). Kirgizi ali bo- lejše Kirgizji imenovani Kirgizi sorodno ljudstvo, ki se pa bavi v nasprotju z nomadskimi Kaza- ki s poljedelstvom. Zemljepisno je utemeljena ločitev Kirgizista- na od Kazakstana s tem, da po- seljujejo Kirgizi predgorja in za- hodna pobočja Tjanšana, med-

Člani delavskega odbora za politično akcijo, ki je bil ustanovljen v državi Tennessee. Tvorijo ga voditelji unij CIO in ADF.

tem ko živijo Kazaki na planja- vah srednjega in severnega Tu- rana. Politično je Kirgizstan va- žen, ker prebivajo Kirgizi še da- lje na jugu preko mej Afgani- stana.

Največja avtonomna republi- ka v območju RSFSR pa je Ka- zakstan (Ksyt-Odra, v bodočno- sti pa Alma-ata, 55% Kazakov in 34% Rusov). Kazakstan se raz- prostira med Kaspijskim mor- jem in Džungarijo ter od Sir-Darje do sibirskih železnic pri Išimu. V nasprotju z že ome- njenimi Kirgizi so Kazaki živi- norci; poljedelci so Rusi v se- vernem in severovzhodnem Ka- zakstanu. Gospodarsko napred- nejši Rusi dajejo republiko spo- sobnost gospodarskega razvoja. Boljševiška narodnostna politika pa jih je tudi zato vključila Ka- zakstanu, da vpostavi v kazaki- republiko enotnost nekdanjega historičnega kazakškega ozemlja. Tako so prišli na temelju kaza- kškega historičnega prava v okvir Kazakstana v moderni dobi po Rusih poseljene pokrajine ob Uralu, Išimu in Irlišu.

S Kazakstanom v zvezi je av- tonomno ozemlje Kara-Kalpa- kov (Turtkul, 89% Karakalpa- kov, 30% Uzbekov in 22% Kaza- kov) v delti in vzhodno od dol- njega Amu-Darja. Kakor Kirgi- zi, se bavijo tudi Karakalpaki v nasprotju s Kazaki predvsem s poljedelstvom. Poleg svojevrst- nega gospodarstva pa je v ozem- lje Kara-Kalpakov narodnostno mešana pokrajina, ki zahteva sa- mosvojo upravo. Čisto politične temelje ima avtonomno ozemlje Ojratov (Ulala, 42% Ojratov, 55% Rusov) in avtonomna repu- blika Burjato-Mongolov (Verh- ne Udinsk, 49% Burjato-Mongo- lov, 33% Rusov). Ojratska po- krajina se širi pod srednjim Al- tajem, severno do Bjeluhe, Bur- jato-Mongolija pa zahodno od srednjega Bajkalskega jezera, večji del pa vzhodno od Bajkal- skega jezera do srednjega Viti- ma in Jablanaža.

Vsed kolonizacije Rusov, ki je postajala posebno močna po do- graditvi sibirskih železnic, je bila borba za zemljo in s tem tudi nasprotstvo med domačini in priseljenimi Rusi zelo ostra. Ra- di tega je našla revolucionarna propaganda rodovitna tla proti carizmu med Burjato-Mongoli, ki so se tudi aktivno udeleževali revolucionarnih pokretov 1905, 1917 in pozneje. Ojrat pa so pod vodstvom ruske kolonizacije ostali omejeni na slabšo zemljo ter so bili zopet kot taki lahko dostopni za leninizem. Oba na- roditva, ki ju loči od poljedelskih Rusov tudi živinorejsko gospo- darstvo, sta postala tako zaradi svojevrstnega do ruske kolo- nizacije zreli za sprejem boljše- vizma. Z avtonomijo obema na- roditvama pa so boljševiki osno- vali dve komunistični postojan- ki, ki imata velik vpliv na izven meja SSSR v Mongoliji in Džun- gariji živeča sorodna plemena. In sicer vpliv, ki bo s prosvetnim dvigom obeh naroditvev na nižje kitajske narodne sorodnike še intenzivnejši.

V evropskem delu RSFSR imamo največ avtonomnih repu- blik in avtonomnih ozemelj v narodno pestrem Kavkazu in v Povolžju. Ko je bila na Donu in ob Kubanu strta protirevolu- cija, sta se ustanovili v Severnem Kavkazu dve avtonomni republiki: Dagestan in republi- ka Gorcev. Dagestan se razpro- strira med doljno Kumo, vzhod- nim Kavkazom in Kaspijskim morjem, od katerem leži tudi glavno mesto Mahadž-Kala (car- ski Petrovsk).

(Dalje prihodnji.)

Čudni ljudje— čuden svet

Najbrže vas bo zanimalo, s čim so ljudje njega dni šteli svoje obleke. Štetke so iznašli namreč šele v dvanajstem sto- letju. Rimljani so svoje obleke označili s čopi iz volovskih repov. Seveda te "štetke" niso tako tem-eljito čistile kakor današnje. Nekateri so pa namesto teh čop- pov rabili ščetinaste svinjske kože, po teh ščetinah imajo štetke tudi svoje slovensko ime.

V nekaterih morskih ribah, kakor na primer trskah, jesetih in slanikih, živi včasih še neka druga riba. Obdaja jo sluzasta kožica, dolga je pa kakšnih 20 centimetrov. To je muksinida, neke vrste šlepa riba. Podobna je jegulji, okrog ust ima pa brke. Muksinida se splazi ribi skozi usta in se vanjo zažre. Včasih jo žre toliko časa, da jo obere do kosti.

Znanstveniki vedo povedati, da se ne selijo samo ptici v to- plejše kraje, temveč tudi ne- kateri sesalci. Tako je v Ameri- ki že dolgo znano, da netopiri prezimijo na jugu, spomladi se pa spet vrnejo v severnejše kra- je. Tudi v Evropi so že opazili netopirje, ki se jeseni z lastavi- cami vred dvignejo in odlete na jug. Ker pa pogosto lete v mra- ku, jih ljudje ne opazijo. Ven- dar so nekdo na enem samem mestu v polidrgi urli videli le- teti okrog 500 netopirjev. Z obročki, ki so jih jim nataknili na noge, so ugotovili, da se ne- topirji zmerom vrnejo na isto mesto, od koder so odleteli.

Tega najbrže še ne veste, da ponekod pajke goje kot domače živali, posebno na južnem Bal- kanu. Tu so namreč pred krat- kim prišli na sled nekemu paj- ku, ki se hrani s stenicami. Ta- ko so začeli na debelo rediti te pajke in zdaj jih imajo v hišah, da žro stenice, tako kakor mačke miši.

Mesto Bishop v Kaliforniji se lahko ponaša z edino farmo čr- vov na svetu. Ustanovila sta jo dva otroka. V glavo jima je ši- nila pametna misel, da bi takšno podjetje utegnili prinašati kar- lepe dohodke; posebno zato, ker živi v bližnjih vodah veliko pos- trvi. Dala sta naložiti na kak- šnih 600 kvadratnih metrov velikem ozemlju debelo plast sena, slame in različnih žitnih odpadkov. Tam zdaj redita črve in na željo jih razpošiljajo v po- sebnih pločevinastih škatlah. Kupcija s črvi je prav donosna, saj razpošiljajo v času ribjeja- lova kar po 6000 črvov na dan.

Saharski polji se v suši skr- jejo v svojo hišico in tam poča- kajto dežja. To pa včasih zelo dolgo traja. Ugotovili so, da so polji ostali pri življenju tudi če so več let prebili v svojih hiš- cih v pričakovanju odrešilnega dežja.

V okolici Tiflisa v Mali Aziji opaziš stolpe, od daleč podobne stolpom nad petrolejskimi čr- palkami. V resnici so pa ti stol- pi spalnice Armencev in drugih prebivalcev. V okolici je na- mreč silno veliko velikih in hu- dih moskitov. Ker pa moskiti po večini ostanejo pri tleh, in ne le- te več ko tri metre nad zemljo, se ljudje pred njimi skrivajo v stolpe. Tam so popolnoma var- ni pred krvoločnimi žuželkami, pa tudi pred malarijo in drugi- mi boleznimi, izvirajočimi od teh živali.

Slovenski ameriški narodni svet

RAČUN ZA MESEC MAREC 1944		
Bilanca v banki dne 29. februarja \$19,221.37, ročna blagaj- na \$35.95		
\$19,257.32		
DOHODKI:		
Podruž. št. 87 SANS, Brooklyn, N. Y.	\$	3.00
" " 38 " Acmetonia, Pa.		25.00
" " 98 " Export, Pa.		18.00
" " 24 " Virden, Ill.		2.46
" " 97 " Newark, N. J.		30.00
" " 8 " West Newton, Pa.		13.30
" " 99 " Luzerne, Pa.		20.00
" " 41 " Fontana, Calif.		75.00
" " 22 " Midway, Pa.		10.00
" " 45 " Sheboygan, Wis.		3.10
" " 61 " Indianapolis, Ind.		30.00
" " 86 " Elizabeth, N. J.		5.00
" " 15 " Springfield, Ill.		7.36
" " 63 " Brooklyn, N. Y.		8.00
" " 73 " Herminie, Pa.		10.00
" " 48 " Cleveland, Ohio		850.00
" " 12 " W. Aliquippa, Pa.		36.45
" " 32 " Cleveland, Ohio		6.00
" " 11 " Ambridge, Pa.		38.00
" " 1 " Detroit, Mich.		100.00
" " 67 " Los Angeles, Calif.		83.51
" " 6 " Ely, Minn.		20.25
" " 63 " Brooklyn, N. Y.		4.00
" " 47 " Pueblo, Colo.		5.00
" " 91 " Chisholm, Minn.		3.00
" " 63 " Brooklyn, N. Y.		5.50
" " 90 " Kirkland Lake, Ont., Can.		25.00
" " 40 " Kemmerer, Wyo.		6.00
" " 59 " Brooklyn, N. Y.		17.00
" " 98 " Export, Pa.		14.00
" " 10 " Canton, Ohio		34.50
" " 94 " Hostetter, Pa.		10.00
" " 92 " St. Michael, Pa.		12.00
" " 23 " St. Louis, Mo.		11.75
" " 39 " Cleveland, Ohio		500.00
" " 96 " Auburn, Ill.		10.00
" " 79 " Girard, Ohio		200.00
" " 63 " Walsenburg, Colo.		5.00
" " 33 " Bridgeport, Ohio		6.63
" " 32 " Cleveland, Ohio		6.00
" " 65 " Worcester, N. Y.		6.50
John Sumer (poslano po Glasu Naroda)		3.00
Thomas Cukale, Chicago, Ill.		25.00
John Teran, Ely, Minn. (nabral pri tamkajšnjih rojakih)		6.00
Dohodki za marec		
\$ 2,310.31		
\$21,567.63		
IZDATKI:		
Najemnina urada	\$	50.00
Naročnina		10.10
Telefon in telegrami		9.61
Tiskovine		8.50
Plača uslužbenca		27.85
Poštnina		18.85
Subvencija Združenemu odboru		1,500.00
Potni in vojni stroški		44.80
Potreščnine		1.97
JPO-SS (darilo podr. št. 97, SANS, Newark, N.J.)		9.00
Skupni izdatki		
\$ 1,680.63		
Bilanca v banki dne 31. marca		
19,872.63		
Ročna blagajna		
14.37		
\$21,567.63		
Joseph Zalar, blagajnik.		
Mirko G. Kuhel, izvršni tajnik.		
Zidi v Varšavi se bore		
London. (ONA).—Poljski po- ročnik, ki je pribežal iz Poljske pred dvema tedni, je dejal, da se na tisoče Židov živi skritih v Varšavi, celo leto po "bitki varšavskega geta."		
Po tej bitki, med katero je bil poročnik v prestolnici, so Nemci dejali, da so iztrebili vse varšavske Žide.		
Oborožena vstaja Židov je iz- bruhnila 19. aprila 1943. Poljski častnik, katerega psevdonom je "Jerzy Jur", je povedal poroče- valcem tukaj, da je pred kratkim srečal sedem židovskih sošolcev v Varšavi. Poljski patriotje bran- nijo in krijejo Žide, je dejal.		
Poročnik Jur je pripovedoval, da je 40.000 mož, žena in otrok dajalo odpor nemškimi letalom, tankom in artiljeriji, in dekleta so streljala s strojnimi.		
V pripravi za končen odpor, ki je bil obsojen na poraz od vsega začetka, so se varšavski Židi ob- roževali z orožjem, kupljenim od Nemcev in prenešenim s po- močjo sočustvujočih Poljakov.		
Francozi sabotirajo . . .		
London. (ONA).—Proizvod aluminija je bil precej zmanj- šan zaradi akcije francoskih sa- boterjev.		
Kovina se je strčila v pečeh, ker so francoski patrioti pre- žgali električni tok v pokrajinah Savoy, gornji Savoy in Isere. Kovina se strdi v 24 urah brez elektrike. Potem pa traja dva meseca, predno se kovina, strje- na v pečeh, izreže in da se pro- dukcija nadaljuje. Pravijo, da je poškodba šestih tovarn, po- škodovanih pred kratkim, vz- vzročila izgubo 20.000 ton alu- minija.		
Rommelov glavni stan v Holandiji		
Vodstvo obrambne strategije v njegovih rokah		
London. 26. apr.—Feldmaršal Erwin Rommel je ustanovil svoj glavni stan v Bred, severna Ho- landija, odkoder bo vodil ob- rambno strategijo proti zavez- niški invaziji Evrope. Tako po- roča Vrije Nieuwscentrale, list, ki ga izdajajo holandske po- talne grupe.		
List trdi, da morajo Holanci graditi trdnjave okrog Breda, da je to mesto natrpno z nemaki- mi vojniki in da je nemško po- veljstvo prevzelo vsa glavna poslopja. Vse privatne zveze med Bredo in zunanjim svetom so bile pretrgane pred dvema tednoma.		
Rommel in feldmaršal Karl von Rundstedt, vrhovni povelj- nik nemške sile v zapadni Evro- pi, sta že večkrat ogledala utr- be ob Atlantski obrambni steni. Transocean, nemška časniška agentura, je poročal, da gradnja trdnjav uspešno napreduje.		
Breda je eno izmed največjih mest province Brabant. Od Rot- terdama je oddaljena 32 milj, od Middelburga, provinca Zeeland, pa 42 milj. Od Breda vodi cesta do Moerdijka, kjer dolg most spaja severno Holandijo z južno Belgijo. Preko Tilburga, Boste- la in Findhovena so dobre želez- niške zveze z Nemčijo.		
AGITIRAJTE ZA PROSVETO!		

Ameriški tanki na otoku Emiraju na Pacifiku.

SANIN

Poslovenil Stane Kračev

(Nadaljevanje)

"Frazer," si je mislil zlobno zadovoljen; "nekoč se je bahal z mržnjo do življenja z višjimi, nerazumljivimi vprašanji, zdaj se pa baha z zverinstvom..."

Jurij je pustil Sanina in jel premišljevati o sebi, da se on ne oledašava z ničimer, a da je vse, kar je v njem, bodisi trpljenje, bodisi misli, nekaj posebnega, kar ni podobno ničemu. To je bilo prijetno, vendar je nečesa manjkalo in Jurij se je jel spominjati pokojnega Semjonova.

Zalosten si je mislil, da ne bo nikdar več videl bolnega študenta, in Semjonov, ki ga ni bil nikdar imel posebno rad, se mu je zdel blizu in ljub do solz. Predstavljal si je študenta, ležečega v grobu, s segnitim obrazom, s polnim telesom črvov, ki se počasi in gnusno zvijajo in mrgole po razpadajočem testu, zavitem v pozelenelo, vlažno in debelo uniformo. Ves se je stresel od gnusa in spomnil se je pokojnikovih besed:

"Jaz bom ležal, vi pa boste šli mimo in se ustavili nad menoj po potrebi..."

"Pa saj so vse to ljudje!" je z grozo mislil Jurij in pozorno zrl v debeli čestni prah. "Hodim in temptam možgane, srca, oči... oh!"

Začutil se je nekako zoprno slabega v kolnih.

"Tudi jaz bom umrl... umrl bom in po meni bodo prav tako hodili in mislili isto, kot jaz sedaj... Da, še je treba živeti in živeti, dokler še ni prepozno!... Dobro živeti, tako živeti, da ne bi niti en sam trenutek mojega življenja propadel zastoj... Kako pa naj to storim?"

Na trgu je bilo prazno in svetlo in nad vsem mestom je vladala tesna in zagonetna lunina tišina.

"Bajanov glasne strune o nje-em ne bo-odo pra-avile," je tiho zapel Jurij.

"Pusto, žalostno, strašno!" je glasno izpregovoril, kakor bi se pritoževal, a se je sam prestrašil svojega glasu in se ozrl, ali ga ni morda kdo slišal.

"Pijan sem..." si je mislil. Noč je bila svetla in je molčala.

XIII.

Ko sta se Karsavina in Dubova odpeljali nekam na obisk, je poteklo življenje Jurija Svarožiča enakomerno in enolično.

Nikolaj Jegorovič je bil zaposlen z gospodarstvom in s klubom, Ljalja in Rjazancev sta pa bila očitno nevoljna nad vsakim, ki je bil prisoten, tako da je bilo Juriju nerodno pri njih. Samo od sebe je prišlo tako, da je začel zgodaj hoditi spat in pozno vstajati, skoraj prav k obedu. Ves dan je posedal zdaj na vrtu, zdaj v sobi, napeto so mu rojile po glavi misli in pričakoval je močnega dotoka energije, da bi mogel začeti delati kaj velikega.

To "veliko" je dobivalo vsak dan drug izraz: sedaj je bila slika, sedaj vrsta člankov, ki so imeli — česar ni opazil niti Jurij sam — dokazati celemu svetu, kako veliko napako so napravili socialni demokrati, ko niso prepustili Juriju prve uloge v stranki; včasih je bilo to občevanje z ljudstvom in živahno, neposredno delo med njim; toda v vsaki obliki je bilo vse važno in silno.

Toda dan je potekal za dnem prav tako, kakor je prišel in ni prinesel Juriju ničesar razen dolgega časa. Dvakrat sta prišla k njemu Novikov in Šafrov; Jurij sam je zahajal k predavanju in v goste, toda vse to mu je bilo tuje, razmetano in ni imelo zveze s tistim, kar se je mučilo v njegovi notranjosti.

Laznivi Nam-Bok

Jack London

2

Stopil je na obrežje, toda Opee-Kwan mu je dal znamenje, da obstane.

"Ti si mrtev, Nam-Bok," mu je dejal.

Nam-Bok se je zasmel. "Debel sem."

"Mrtvi niso debeli," se je izgovarjal Opee-Kwan. "Dobro se ti godi, ampak čudno je to. Nobeden se ne more s celinskim veterom spartiti in po letih vrniti."

"Jaz pa sem se vrnil," je preprosto odgovoril Nam-Bok.

"Mogoče pa si le senca, ki pride in gre, senca Nam-Boka, ki

je nekaj živel. Sence se lahko vračajo."

"Lačen sem. Sence ne jedo."

Toda Opee-Kwan se ni mogel odločiti in v tej žalostni zmedenosti si je drgnil čelo. Tudi Nam-Bok je bil zmeden. Pogledal je na množico, pa ni našel prijaznega izraza v očeh teh ribičev. Može in žene so si skrivnostno šepetali. Otroci so se bali in so se skrivali za odraslimi, psom se je ježila dlaka in plazili so se k njemu in ga nezaupljivo obhajali.

"Jaz sem te rodila, Nam-Bok, in jaz sem te dojila, ko si bil majhen," je jecala Bask-Wah-Wan in se mu je približala: "Pa če si senca ali ne, jaz ti bom dala jesti."

Nekoč je stopil Jurij k Rjazancevu. Zdravnik je stanoval v čistem in velikem stanovanju in v njegovih sobah je bila množica stvari, ki so bile namenjene za razvedrilo zdravega in močnega človeka: telovadna orodja, uteži, rokavica za boksanje, rapirji, trnki, mrežice za prepelice, ustniki in pipice. Vse je dišalo po zdravem moškem telesu in po zadovoljnosti.

Rjazancev ga je sprejel prijazno in neprisljano; razkazal mu je vse svoje stvari, se smejal, pripovedoval anekdote, mu ponudil kaditi in piti ter ga koncem koncev povabil na lov.

"Nimam puške," je rekel Jurij.

"Pa vzemite mojo, pet jih imam," ga je zavrnil Rjazancev.

V Juriju je videl Ljaljinega brata in zato bi mu rad postal bližji in se mu prikupil. Zato je Juriju tako goreče in energično ponudil, naj vzame puško, katero hoče; zato je tako veselo in radostno privlekel vse, jih ocenjeval, razlagal njih ustroj in celo ustrelil na dvorišču v cilj, tako da se je Juriju končno vzbudila želja, da bi se prav tako veselo smejal, gibal in streljal in je privolil, da vzame puško in patrone.

"No, vidite, izvrstno," se je iskreno razveselil Rjazancev. "Jaz sem se kot nalašč za jutri pripravil na izlet... Pojdeva zdaj skupaj, ne?"

"Z veseljem!" je pritrdil Jurij.

Ko se je vrnil domov, se je — ne da bi sam to opazil — dve uri motil s puško, jo ogledoval, poskušal, kako mu stoji jermen na ramah, dvigal kopito, meril v svetliko in je lastnoročno, skrbno namazal stare lovške škornje.

Drugi dan proti večeru se je pripeljal ponj veseli in živahni Rjazancev s kolesjem, ki je bil vanj vprežen sit, rjav konj.

"Pripravljeni?" je zavpil Juriju skozi okno.

Jurij, ki je že imel na sebi puško, patrone in lovsko torbo ter se v vsej opremi precej nerodno premikal, je prišel iz hiše in se v zadregi smehljaj.

"Pripravljen, pripravljen," je rekel.

Rjazancev, ki je bil prostorno in lahko oblečen, je nekoliko začuden gledal Jurijevo opravo.

"Tako vam bo težko," je rekel in se smehljaj; "odložite vse skupaj in dajte semkaj. Ko pridemo na mesto, boste pa tam deli nase."

Pomagal je Juriju odložiti orožje in ga položiti pod sedež na kolesju. Potem sta se odpeljala hitro, kolikor je mogel dirjati dobri konj. Dan se je nagibal h koncu, vendar je bilo še vroče in prašno. Kolesa so voz precej stresala in Jurij se je moral držati za sedež. Rjazancev je brez prestanka govoril in se smejal; Jurij je pa prijateljsko zadovoljno gledal njegov krepki hrbet, zavil v kotoninast suknjič, ki je bil pod pazduhami prehoten, in ga je nehote ponemal v smehu in v šalah. Ko sta se pripeljala na polje in so ju toliko po nogah trde poljske bilke, je postalo hladneje, laglje in prah je ponehal.

Pri nekem prostranem ploščatem zelniku, ki so se na njem belile dinje, je Rjazancev ustavil potnega konja. Nato je dolgo časa kričal v donečem baritonu; roki je držal ob ustih.

"Kuzma-a... Kuzma-a-a..."

Neznatni, komaj vidni ljudje na drugem koncu zelnika so dvignili glave in dolgo časa gledali proti kričečima, potem se je po eden od njih odločil in šel dolgo časa po gredah, predno sta videla, da je to visok, sivolas kmet; imel je dolgo brado in spredaj so mu visele hrapave roke.

Počasi je pristopil in rekel široko se smehljaje:

(Se nadaljuje.)

ne spada sem. Pravijo... da je oče tvojega očeta vedel pripovedovati o vsem, kar je videl, čudovite stvari."

"Da, prav imenitne stvari je pripovedoval."

"Tudi jaz vem mnogo čudovitih stvari," je izjavil Nam-Bok, da bi se jim prikupil. In ko so še omahovali, je to podkrepil: "In darila imam tudi."

Iz bidarke je vzel šal, krasen vzorec, in ga ogrnil materi čez rame. Vse ženske so zastokale od začudenja in stara Bask-Wah-Wan ga je otipavala med prsti, ga božala in pela tiho z otroškim veseljem.

"Pripovedoval nam bo lepe stvari," je zamrmral Koogah. "In darila," ga je spodbujala njegova žena.

In Opee-Kwan je vedel, da je njegovo ljudstvo nestrpno, pa tudi v njem je kar gomazelo od radovednosti po teh stvareh, ki jih še ni slišal. "Imeli smo obilen ribji lov," je dejal s predarkom. "In imamo mnogo ribje masti. Pridi torej, Nam-Bok, vabim te na pojedino!"

Dva moža sta dvignila bidarko na ramena in sta jo nesla k ognju. Nam-Bok je šel poleg Opee-Kwana in vaščani so jima sledili. Samo nekaj žensk je zastalo. Nekaj časa so se obotavljale, potem pa so nežno otipavale šal.

Med jedjo niso mnogo govorili, četudi so vsi radovedno ogledovali Bask-Wah-Wansinega sina. To ga sicer ni spravilo iz ravnotežja, pač pa mu je smrad mrožove masti pokvaril apetit in jedalca se mu je gabila.

"Jej, saj si lačen!" je velel Opee-Kwan. Nam-Bok je zaprl oči in je segel z roko v velik lonec, kjer so bile gnile ribe.

"La, la, ne delaj se lepega! Mnogo mrožev smo vjeli, močni možje pa so vedno lačni." Bask-Wah-Wan je pomohila posebno neokusen kos lososa v mast in je ta cedeci se griljal ljubezljivo ponudila svojemu sinu.

Ko ga je opozoril njegov želo-dec, da ne prenese vsega kakor

v starih dneh, si je obupno natičal pipo in pričel kaditi. Rojaki pa so z velikim šundrom jedli kar naprej. Le malo izmed njih si je laskalo, da poznajo tobak, čeprav so tu pa tam od Eskimov iz severa kupovali tobak nejslabše vrste. Koogah, ki je sedel poleg njega, mu je dal razumeti, da ne bi bil prav nič užaljen, če bi mu ponudil pipo za par dimov. Ko je imel še polna usta in ustnice vse mastne, je krepko posrkal na jantarjevem ustniku. Ko mu je hotel vrniti pipo, se je Nam-Bok prijel za trebuh in je ni hotel vzeti. Pa mu je dejal, da si jo Koogah more obdržati, češ, da mu jo je že koj v začetku mislil podariti. Ljudje so si oblizovali prste in se veselili njegove radodarnosti.

Opee-Kwan se je dvignil. "Sedaj pa, o Nam-Bok, je pojedina konec in mi bi radi slišali o čudovitih stvareh, ki si jih videl!"

Ribiči so bili zadovoljni s tem predlogom, zato pili so se zopet v svoje delo in prislusnili. Možje in so rezbarili v kost, ženske pa so strgale mast z mrožjih kož, jih mehčale, nekatere pa so z žilnatimi nitkami šivale kamike.

Nam-Bok je z očmi preletel okolico, pa ga ni tako navdušila kakor v mladosti. Med potovanjem si je to vse drugače predstavljal. Sedaj je bil razočaran. Življenje, na katerega se je navadil, se niti primerjati ni dalo s tem golim, primitivnim življenjem. Pa jim je vendar poskušal vsaj malo odpreti oči in ob tej misli so mu zažarele oči.

"Bratje," je pričel z udobnim zadočenjem moža, ki se baš pripravljala, da prične pripovedovati svoja velika dejanja. "Poslednje poletje je zaključilo že mnogo poletij, odkar me je zmanjkalo. Prav tako vreme je bilo, kakršno namerava biti danes. Galebi so letali nizko, veter je krepko pihal od zemlje sem in nisem mu bil kos s svojo bidarko. Privezal sem kožo tes-

no okoli sebe, da ni mogla vdirati voda in sem se boril vso noč z viharjem. Ko se je zdanilo, ni bilo nikjer zemlje — samo morje — in celinski veter me ni hotel spustiti iz svojih rok, ter me je gnal kar naprej. Tri take noči so se medtem spremenile v dan, zemlje pa ni bilo nikjer in celinski veter me ni spustil.

"Ko se je pričel četrti dan, sem bil kakor brez uma. Tako sem bil lačen, da nisem mogel nič več veslati, v glavi se mi je vrtelo od žeje, ki se me je lotila. Morje pa se je umirilo in veterjužnjak je pihljal. Ko sem se ozrl, sem doživel nekaj takega, da bi kmalu zgubil razum."

(Dalje prihodnjič.)

Najzanimivejše dnevne delavske vesti so v dnevniku "Prosveta." Ali jih čitate vsak dan?

Razni mali oglasi

POTREBUJEMO "Drill Press Hand." Oglasite se pri: STENBERG FORGINGS CO. 3717 Milwaukee ave.

TISKARNA S.N.P.J.

sprejema vsa

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih...

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ, DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

... Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne
... Cene zmerna, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-59 S. Lawndale Avenue Chicago 23, Illinois
TEL. ROCKWELL 4884

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in priložijo eden, dva, tri, štiri ali pet članov in eno družino k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enake, za člana ali nečlane \$6.00 za eno letno naročnino. Ker pa člani plačajo pri anketu \$1.50 za tednik, se jim to priložijo k naročnini. Torej sedaj ni vroška, reči, da je list predrag za člana SNPJ. List Prosveta je v resni lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnilo: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral listi član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vstopno listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo snizati datum za to vsoto naročniku.

Cena listu Prosveta je:

Za Zdrul. dravne in Kanado \$6.00	Za Chicago in okolico je \$7.50
1 tednik in 4.00	1 tednik in 6.50
2 tednika in 7.00	2 tednika in 11.00
3 tednike in 9.00	3 tednike in 15.00
4 tednike in 11.00	4 tednike in 18.00
5 tednikov in 13.00	5 tednikov in 21.00

Za Evropo je \$8.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v plaču in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

PROSVETA, SNPJ,

2657 So. Lawndale Ave.
Chicago 23, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino na list Prosveto vsoto \$

1. Ime _____ Čl. družine št. _____

Naslov _____

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledenč članov moje družine:

2. _____ Čl. družine št. _____

3. _____ Čl. družine št. _____

4. _____ Čl. družine št. _____

5. _____ Čl. družine št. _____

Mesto _____ Delava _____

Nov naročnik ☐ Star naročnik ☐

YANK DELIVERS BABY ON LCI CRAFT

SMILING PROUDLY, Pharmacist's Mate Anthony Savarese holds the Italian baby boy he delivered on a LCI boat that was transferring refugees to safety from the Anzio beachhead. The mother (on stretcher) and child were removed from the ship at Naples and pronounced well and healthy by a physician. The baby was christened George aboard ship. This is an official U. S. Navy Radiophoto.

AS A GENERAL THING

WORKERS AT NOISY WORK

WORKERS AT ANNOYING WORK

LIKE SOMETHING SWEET AND JUICY